

**31. Bicske, Pócaljai-dűlő I.
(KÖH 72923)**

(Fejér megye) I

A székesfehérvári Szent István Király Múzeum 2014. október 3–6. között megelőző régészeti feltárást végzett a lelőhelyen, egy új távvezeték-oszlop létesítéséhez kapcsolódóan.⁴

A lelőhely kutatott területe a Bicske Dél 400/120 kV-os alállomás, és a Bicskéről DK felé kivezető út között található, a transzformátor-állomástól ÉK-e.

A megnyitott 5×5 m-es szelvényben 2 jelenséget lehetett azonosítani: egy kis átmérőjű, sekély oszlophelyet, és egy nagy kiterjedésű humuszlencsét. Leletanyag a munkálatok során nem került elő, így az objektum kora ismeretlen.

Munkatársak: Savanyú Bálint, Gruming Diána és Kiss László.

POZSGAI HELGA

**32. Bicske, Tóra-dűlő
(KÖH 21739)**

(Fejér megye) Á, Kk

2014. október 3–6. között a Szent István Király Múzeum megelőző feltárást végzett a lelőhely területén. A feltárást egy új távvezeték oszlopainak építése kapcsán kellett elvégezni.

A lelőhely Bicske település külterületén, a Szent László-patak melletti domboldalon terül el. Korábban Kralovánszky Alán ásott ezen a területen 1960-ban és 1962-ben, melynek során egy Árpád-kori templomot és temetőt, valamint egy késő középkori telepet azonosított. Az Árpád-kori templom és a hozzá tartozó telep a tatárjárás során elpusztult, majd a késő középkorban a templom helyére költözött át az újratelepült falu.

A feltárást során egy 5×5 m-es szelvényt nyitottunk, melyben egy árkot és két kisebb gödröt lehetett megfigyelni. A jelenségek közül kevés középkori kerámia került elő, tehát a beruházás a templomot és a temetőt nem érintette. A munkálatok közben a domb platóján, az épülő távvezeték-toronytól mintegy 150 m-re sikerült terepbejárással azonosítani Kralovánszky Alán ásásának helyszínét, és a szántásban megfigyelt nagy mennyiségű embercsont alapján a temetőt is sikerült a lelőhelyen belül lehatárolni.

Munkatársak: Pozsgai Helga régész, Major Tibor, Kiss László és Gruming Dia régésztechnikusok.

SAVANYÚ BÁLINT

**33. Boconád, Artézi kút
(KÖH 44674)**

(Heves megye) B

A KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041 azonosító sz. Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megye területein elnevezésű projekt keretében került sor a lelőhely (hrs. 0176/5, 0177, 0178/1-4) régészeti kutatására, 2014. október 20–november 28. között.

A lelőhely a községtől ÉK-re, egy egykori olajkút közelében található. Környezetéből határozottan, de csak alig egy-két m-re emelkedik ki a település központi része, amely a felszínen

is megfigyelhető árokkal van körül véve. A település központi részét két földút is bolygatja. Területén intenzív mezőgazdasági művelés folyik.

A kutatások célja a lelőhely külső, ún. szatellit telepének körülhatárolása, a lelőhely intenzitásának, a kultúrrétegek vastagságának megállapítása, esetleg az egykori település környezeti viszonyainak tisztázása.

A területen többször végeztünk helyszíni szemlét. A helyszíni szemlék során légi felvételek készültek a területről.

A lelőhelyen többféle kutatási módszert alkalmaztunk:

A) A szisztematikus terepbejárások célja a lelőhely teljes kiterjedésének, a leletanyag sűrűsödésének, a lelőhely intenzitásának meghatározása volt. Több mint 90 ha-nyi területet vizsgáltunk át, átlag 3 fővel 10 nap alatt. GPS-szel rögzítettük az útvonalat, és a gyűjtött leletanyag helyét, ez alól kivételt képez a halom közvetlen környéke.

A területen egy szorosan véve kb. 28–30 ha-s középső bronzkori település található, melynek árokkal körülvett központi része 1,5–1,8 ha. A terepbejárás során főleg szántóterületen kutattunk, őszi vetés, boronált felszín; de volt nyári szántás, ugar, amin már elég sűrű volt a növényzet. Összességében azonban jól járható a környék, megfelelőek a megfigyelési viszonyok. A terület ÉNy-i részén az olajkút teljesen elpusztította a lelőhely ezen szélét. Az előkerült leletek alapján a központi részt teljesen körül veszi a sík telep, de főleg a kiemelkedő résztől D–DK felé sűrűsödött a leletanyag.

B) Az árokkal körülvett központi rész területén 10×10 m-es hálóban szedtük fel a leletanyagot. Ez, a területet K–Ny-i irányban átszelő földúttól D-re található, egységesen őszi vetéssel borított lelőhelyrészre vonatkozik. Ez nagyjából egy 1,2 ha-s terület. Az első eredmények alapján teljesen logikusan a kiemelkedő részekben sűrűbb, az árok területén ritkább volt a lelet-előfordulás. A leletstatisztikának és a geofizikai vizsgálat eredményének összevetéséből feltételezhetően következtetni lehet a települési jelenségek sűrűségére.

C) Összesen 20 fúráspontra, átlag 4,0 m mélységben végeztek talajmintavételt. A talajfúrásokban megfigyelt legvastagabb talaj + kultúrréteg 90 cm-es volt. A fúrásban 35 cm-nél van az eketalp réteg, de ez a szelvényfalakon akár 40–45 cm mélységben is megfigyelhető. A talaj csernozjomosodott barna erdőtalaj. Az altalaj a folyóvízi homok feletti ártéren kialakult jégkor végi infúziós löszhöz tartozik. A talajfúrásokat a FÁCIÉS Kulturális Szolgáltató BT végezte, Prof. Dr. Sümegi Pál DSc tanszékvezető egyetemi tanár vezetésével (Szegedi Tudományegyetem Földtani és Őslénytani Tanszék).

D) A geofizikai és geodéziai felmérést az Archaeológia Kulturális Közalapítvány végezte. A felméréssel a lelőhely központi kiemelkedését és annak közvetlen környezetét vizsgálták egy 175×152 m-es területen. A felmérés célja a lelőhely szerkezetének megismerése.

A domb tetején néhány nagyobb, átlag 6–8×4 m-es anomália építményt is jelölhet, a kisebbek egyéb települési objektumok. A dombot egy hozzávetőlegesen 15–17 m szélességű mélyedés veszi körbe, mely a központi részt kerítő árok maradványa lehet. A felmérés alapján úgy tűnik, hogy e mélyedés feltehetően két árkot rejt magában, melyeken biztosan volt D-en egy bejárat. Itt a domborzat is enyhén emelkedik. Elképzelhető, hogy a domb ÉK-i részénél is lehetett egy bejárat. A dombot közvetlenül körbevevő belső árok nagyobb mágneses elváltozásokat mutat, mely akár nagyobb mélységével lehet magyarázható. Az árok belső széle mentén feltehetően egy sánc húzódott,

⁴ A korábbi feltárásról a jelentést ld. RKM 2010, 179–190.